

Številka: Up-590/05-64

Datum: 17. 4. 2008

O D L O Č B A

Ustavno sodišče je v postopku odločanja o ustavni pritožbi Miloša Šoškiča, Ljubljana, na seji 17. aprila 2008

o d l o č i l o:

Ustavna pritožba zoper sklep Višjega sodišča v Ljubljani št. III Cp 1404/2005 z dne 6. 4. 2005 v zvezi s sklepom Okrajnega sodišča v Ljubljani št. I 1997/02248, I 1998/02161, I 1998/06009, I 2000/11150, I 2000/11623, I 2000/14209, Ig 2001/07960, I 2003/16227 in I 2003/17036 z dne 11. 10. 2004 se zavrne.

O b r a z l o ž i t e v

A.

1. Sodišče prve stopnje je v izvršilnem postopku zavrnilo predlog pritožnika, v izvršilnem postopku enega izmed upnikov, naj na podlagi 124. člena Zakona o izvršbi in zavarovanju (Uradni list RS, št. 51/98 in nasl. – v nadaljevanju ZIZ) razveljavi sklepe o prenosu terjatve na nevestne upnike, ki so bili v vrstnem redu za poplačilo pred njim, in celotno terjatev prenese nanj. Z istim sklepom je določilo upnike, ki naj se poplačajo iz prenesene terjatve, glede terjatev drugih upnikov pa je izvršbo na to terjatev ustavilo. Višje sodišče je njegovo pritožbo zavrnilo.

2. Pritožnik vlaga ustavno pritožbo zoper sklep Višjega sodišča. Po njegovem mnenju je izpodbijana odločitev očitno napačna, kršena pa naj bi mu bila tudi pravica do pritožbe. Meni, da bi moralo izvršilno sodišče na podlagi 124. člena ZIZ razveljaviti sklepe o prenosu terjatve na nevestne upnike. Navaja, da je na to opozoril v pritožbi, vendar je dobil le kratek in pavšalen odgovor, razlaga te določbe, kot jo ponuja pritožbeno sodišče, pa je po njegovem mnenju očitno napačna. Očitno napačen naj bi bil izračun obresti: trdi, da metoda, po kateri se glavnica v ne tako dolgem času podeseteri, ne more biti prava, in da je napačno tudi stališče, da obresti niso nehale teči, ko so dosegle glavnico, saj naj bi to veljalo le do uveljavitve Obligacijskega zakonika (Uradni list RS, št. 83/01 in nasl. – OZ). Ne strinja se z odločitvijo o delni ustavitvi izvršbe in v zvezi s tem navaja, da na svoje pritožbene trditve o tem, zakaj ustavitev pravno ni pravilna, ni dobil odgovora.

3. Senat Ustavnega sodišča je ustavno pritožbo s sklepom št. Up-590/05 z dne 27. 9. 2005 sprejel v obravnavo in zadržal izvršitev izpodbijanega sklepa v zvezi s sklepom sodišča prve stopnje. Ustavna pritožba je bila v skladu s 56. členom takrat veljavnega Zakona o Ustavnem sodišču (Uradni list RS, št. 15/94 – v nadaljevanju ZUstS/94) poslana Višjemu sodišču, ki nanjo ni odgovorilo. V skladu z 22. členom Ustave je bila ustavna pritožba poslana dolžniku in drugim upnikom, o katerih terjativah je sodišče odločilo z izpodbijanim sklepom. Na ustavno pritožbo ni odgovoril nihče. Upniku Danilu Perduvu, Republika Srbija, je Ustavno sodišče ustavno pritožbo poskusilo vročiti prek Ministrstva za pravosodje, vendar je to z dopisom z dne 3. 4. 2008 sporočilo, da listine naslovniku niso bile

vročene, ker se je z danega naslova odselil, novega naslova pa pristojnemu organu ni prijavil.

4. Na poziv Ustavnega sodišča z dne 17. 10. 2005, naj pojasni, kako bi morebitna ugoditev ustavni pritožbi izboljšala njegov pravni položaj, glede na to, da je bil prenos položene terjatve upnikom že opravljen, je pritožnik sporočil, da bi v tem primeru nastala vrnitvena dolžnost in da je zato njegov pravni interes brez dvoma izkazan.

B.

5. Pritožnik v ustavni pritožbi zatrjuje, da je izpodbijani sklep Višjega sodišča tako očitno napačen, da ga je mogoče označiti za arbitrarnega, in da Višje sodišče ni odgovorilo na vse njegove navedbe. Trdi torej, da Višje sodišče s svojo obrazložitvijo ni zadostilo minimalnim procesnim kriterijem, ki izhajajo iz pravice do izjavljanja v postopku in njej ustrezne obveznosti sodišča do opredelitve, kot tudi, da v obrazložitvi primanjkuje argumentov pravne narave, kar naj bi kazalo na sodniško samovoljo. V ustavni pritožbi izpostavlja tri sporna vprašanja: neuporabo 124. člena ZIZ, delno ustavitev izvršbe in izračun zakonskih zamudnih obresti.

6. Ker iz 22. člena Ustave izhajata tako zahteva po obrazloženosti sodnih odločb (tako prvostopenjskih kot instančnih) kot tudi prepoved sodniške samovolje, je Ustavno sodišče izpodbijano sodno odločbo preizkusilo z vidika tega ustavnega jamstva. Obveznost sodišča, da svojo odločitev v sodbi ustrezno obrazloži, izhaja tudi iz pravice do poštenega obravnavanja po 22. in 23. členu Ustave.¹ Šele iz obrazložitve je namreč marsikdaj razvidno, ali je pravdno sodišče zagotovilo pošteno sojenje in je na primer spoštovalo zahtevo načela kontradiktornosti, da prouči strankine navedbe. Zahteva po obrazloženosti sodne odločbe namreč pomeni, da se je sodišče dolžno opredeliti do nosilnih pravnih stališč stranke, ki so dovolj argumentirana, ki niso očitno neutemeljena in ki za odločitev v zadevi po razumni presoji sodišča niso nepomembna, pri tem pa ni dolžno posebej odgovarjati na vsak (pravni) argument stranke. Ni nujno, da je odgovor na navedbo stranke vedno izrecen, saj je v določenih primerih tudi iz drugih navedb v obrazložitvi razvidno, da se je sodišče seznanilo z argumenti stranke in da jih je obravnavalo. Za obrazložitev odločbe instančnega sodišča (še posebej sodišča, zoper odločbe katerega ni pravnih sredstev) velja, da ni nujno, da je tako obširna, kot mora biti obširna obrazložitev sodišča prve stopnje.² Da je odločitev arbitrarna, pa bi Ustavno sodišče lahko ugotovilo, če je sodišče ne bi utemeljilo s pravnimi argumenti, tako da bi bilo mogoče sklepati, da sodišče ni odločalo na podlagi zakona, temveč na podlagi kriterijev, ki pri sojenju ne bi smeli priti v poštev.

7. Očitno napačna naj bi bila odločitev sodišča, da 124. člena ZIZ v obravnavanem primeru ni mogoče uporabiti. Ta določba, ki je v zakonu uvrščena v odsek, ki ureja prenos terjatve v izterjavo, v drugem odstavku določa, da lahko sodišče v primeru, ko upnik ne skrbi za izterjavo prenesene terjatve, kot bi moral, na predlog drugega upnika razveljavi sklep o prenosu terjatve na nevestnega upnika in prenese terjatev na drugega upnika. Višje sodišče je odločitev sodišča prve stopnje o zavrnitvi predloga za izdajo sklepa po drugem odstavku 124. člena ZIZ potrdilo na podlagi stališča, da navedene določbe v obravnavanih izvršilnih zadevah ni mogoče uporabiti. Pojasnilo je, da je bila zarubljena terjatev dolžnika do dolžnikovega dolžnika, ki je bila na podlagi 119. člena ZIZ položena pri sodišču, v vseh izvršilnih postopkih, ki jih navaja pritožba, prenesena namesto plačila in ne v izterjavo, 124. člen ZIZ pa se uporablja le v primeru prenosa terjatev v izterjavo. Takšna obrazložitev zadosti zahtevam iz 22. člena Ustave. Iz nje je razvidno, zakaj Višje sodišče pritožnikovim argumentom ni sledilo, razlogi pa temeljijo na razumni razlagi zakona. To za preizkus pred Ustavnim sodiščem zadošča, zato sta očitka o neobrazloženosti in očitni napačnosti v tem delu neutemeljena.

8. Pravno zmotna in v nasprotju s sklepi izvršilnega sodišča in z listinami, ki so v spisu, naj bi bila tudi odločitev sodišča o delni ustavitvi izvršbe. Sodišče prve stopnje je na podlagi ugotovitve, da je bila izvršba dovoljena le na tiste denarne terjatve, ki jih je dolžnik imel do svojega dolžnika najkasneje v trenutku, ko je dolžnikov dolžnik prejel sklep o rubežu, v obravnavanem primeru torej le na terjatev, ki jo je dolžnikov dolžnik dne 13. 8. 2004 položil pri sodišču, štelo, da je bilo s poplačilom upnikov iz te terjatve to izvršilno sredstvo izčrpano in da se z njim izvršba ne more več nadaljevati. Izvršbo je zato v tem delu ustavilo. Odločitev je oprlo na izhodišča, da mora biti denarna terjatev kot predmet individualizirana, da se rubež lahko opravi le na obstoječo, zapadlo ali nezapadlo terjatev in da izvršbe ni mogoče dovoliti na terjatev, ki bo v bodoče mogoče nastala in je celo pogojna. Višje sodišče je stališča sodišča prve stopnje o zahtevah po individualizaciji in določnosti denarne terjatve dolžnika do dolžnikovega dolžnika ter o njenem obstoju ob njenem rubežu sprejelo kot pravilna in posledično štelo za pravilno odločitev o delni ustavitvi izvršbe. Pritožnik, ki je v pritožbi trdil, da je bil rubež dovoljen tudi glede bodočih terjatev dolžnika do NZS, ker so te "gotove, obstoječe, redne, vsakoletne", "le višina je vsako leto drugačna", zaradi česar odločitev o delni ustavitvi izvršbe ni pravilna, v ustavni pritožbi Višjemu sodišču očita, da na njegove navedbe o arbitrarnosti odločitve sodišča prve stopnje ni odgovorilo.

9. Kot je bilo že navedeno, so zahteve po obrazložitvi instančne odločbe blažje kot to velja za odločbe sodišč prve stopnje. V obravnavanem primeru je odločitev sodišča prve stopnje razumna in dovolj obrazložena, zato višjemu sodišču ni bilo treba ponavljati razlogov za izpodbijano odločitev. Ni namreč ustavna zahteva, da bi višje sodišče v primeru, ko se strinja z odločitvijo sodišča prve stopnje in je ob tem že obrazložitev sodišča prve stopnje dovolj natančna, pritožnik pa v pritožbi ne uveljavlja novih pravnih argumentov, izčrpno ponavljalo razloge za odločitev. Že sodišče prve stopnje je navedlo, da mora biti denarna terjatev, ki je predmet sklepa o rubežu, individualizirana najkasneje v trenutku, ko dolžnikov dolžnik prejme sklep o rubežu. Temu pritožnik v pritožbi ni nasprotoval. Trdil je le, da se v obravnavanem primeru sklep o rubežu nanaša tudi na bodoče, čeprav vnaprej po višini nedoločene, vsakoletne terjatve do NZS. Temu stališču višje sodišče, ki je glede zahteve o individualizaciji in določenosti terjatve (torej tudi po višini)³ pritrdilo sodišču prve stopnje, ni sledilo. V zadevi torej ne gre za to, da Višje sodišče ni odgovorilo na pritožbene navedbe, pač pa za to, da ta odgovor po vsebini ni tak, kot bi ga pritožnik želel. Tega vidika pa ni mogoče presojati v okviru presoje kršitve pravice do enakega varstva pravic iz 22. člena Ustave. Ta člen vsebuje procesno jamstvo, kršitve procesnega jamstva pa ni mogoče utemeljevati z navedbo, da je odločitev sodišča po vsebini napačna. Kolikor pa pritožnik zatrjuje njeno očitno napačnost oziroma arbitrarnost, pa Ustavno sodišče ocenjuje, da razumni in s pravnimi argumenti podprti odločitvi sodišča ni mogoče očitati kvalificirane stopnje napačnosti, ki bi šele utemeljevala poseg Ustavnega sodišča.

10. Sodišče naj bi očitno napačno obračunalo tudi obresti. Za izračun zamudnih obresti naj bi izbralo napačno metodo, napačno pa naj bi bilo tudi stališče, da obresti niso nehale teči, ko so dosegle glavnico oziroma vsaj po uveljavitvi OZ. Kolikor pritožnik v ustavni pritožbi nasprotuje izbiri metode za izračun zamudnih obresti, Ustavno sodišče pojasnjuje, da je že sprejelo stališče, da je vprašanje (pravilne) izbire metode za izračun zamudnih obresti vprašanje pravilne uporabe materialnega prava, ki ne posega na raven človekovih pravic. Po prvem odstavku 50. člena Zakona o Ustavnem sodišču (Uradni list RS, št. 64/07 – ur. p. b. – v nadaljevanju ZUstS) namreč Ustavno sodišče presoja le, ali so bile z izpodbijano sodno odločbo kršene človekove pravice ali temeljne svoboščine.

11. Izvršilno sodišče je s terjatvijo, ki je bila v korist vseh upnikov položena pri sodišču, poplačalo prvega in delno drugega upnika. Pri izračunu zakonskih zamudnih obresti ni upoštevalo pravila *ne ultra alterum tantum*, Višje sodišče pa je takšno odločitev potrdilo. V izpodbijanem sklepu je pojasnilo, da se pravilo *ne ultra alterum tantum* iz 376. člena OZ glede na prehodno določbo 1060. člena OZ ne uporablja za razmerja, ki so nastala pred uveljavitvijo OZ. Ker so vsa obligacijska razmerja, ki so predmet izterjave v obravnavanih

izvršilnih zadevah, nastala pred 1. 1. 2002, naj bi se zanje uporabljal takrat veljavni Zakon o obligacijskih razmerjih (Uradni list SFRJ, št. 29/78 in nasl. – v nadaljevanju ZOR), ki takšne določbe ni imel.

12. Da uporaba ZOR v takšnih primerih pripelje do rezultatov, ki so neskladni z Ustavo, izhaja iz odločbe Ustavnega sodišča št. U-I-300/04 z dne 2. 3. 2006 (Uradni list RS, št. 28/06 in OdlUS XV, 19). Ustavno sodišče je z njo razveljavilo 1060. člen OZ, kolikor je določal, da se za zamudne obresti iz obligacijskih razmerij, nastalih pred uveljavitvijo OZ, ki tečejo po 1. 1. 2002, uporablja 277. člen ZOR, čeprav so že dosegle ali presegle glavnico. Izpodbijani sklep je bil sicer izdan pred učinkovanjem odločbe Ustavnega sodišča št. U-I-300/04, vendar je Ustavno sodišče že sprejelo stališče, da razveljavitev zakona poleg primerov iz 44. člena ZUstS učinkuje tudi na pravnomočno urejena pravna razmerja, če je bila zoper posamični akt pravočasno vložena ustavna pritožba in o njej do začetka učinkovanja razveljavitev zakona še ni bilo odločeno. Zato bi Ustavno sodišče lahko navedeno odločbo upoštevalo tudi v obravnavani zadevi.⁴

13. Vendar mora Ustavno sodišče ves čas postopka⁵ po uradni dolžnosti paziti tudi na obstoj pravnega interesa: pritožnik mora kot verjetno izkazati, da bo ugoditev njegovi zahtevi pomenila zanj določeno pravno korist, ki je brez tega ne more doseči. Tega pa pritožnik v obravnavani zadevi ni izkazal. Če bi sodišče v ponovnem odločanju prvemu in drugemu upniku skladno z odločbo Ustavnega sodišča št. U-I-300/04 prisodilo zakonske zamudne obresti le do 1. 1. 2002, tudi to na pritožnikov pravni položaj ne bi vplivalo. Drugi upnik namreč tudi v tem primeru iz zarubljene terjatve ne bi bil v celoti poplačan. To pa pomeni, da vrnitvena dolžnost ne bi nastala in se zato pravni položaj upnikov s kasnejšim vrstnim redom, torej tudi pritožnika, ne bi mogel izboljšati. Zato pritožnik tudi z očitkom, da je sodišče svojo odločitev oprlo na neustaven zakon, v obravnavanem primeru ne more biti uspešen.

14. Pritožnik zatrjuje tudi kršitev pravice do pritožbe (25. člen Ustave). Kolikor to kršitev utemeljuje z zatrjevanjem, da Višje sodišče ni odgovorilo na njegove navedbe, je na ta očitek Ustavne sodišče odgovorilo v okviru preizkusa izpodbijanega sklepa z vidika 22. člena Ustave, drugih razlogov pa pritožnik ne navaja.

15. Ker ustavna pritožba ni utemeljena, jo je Ustavno sodišče zavrnilo. Zato ni bilo treba nadaljevati s postopkom vročanja ustavne pritožbe upniku Danilu Perduvu, saj odločitev Ustavnega sodišča na njegov pravni položaj ne vpliva.

C.

16. Ustavno sodišče je sprejelo to odločbo na podlagi prvega odstavka 59. člena ZUstS v sestavi: predsednik Jože Tratnik ter sodnice in sodniki dr. Mitja Deisinger, mag. Marta Klampfer, mag. Marija Krisper Kramberger, mag. Miroslav Mozetič, Jasna Pogačar, dr. Ciril Ribičič in Jan Zobec. Odločbo je sprejelo soglasno.

Jože Tratnik l.r.
Predsednik

¹ Pravico do poštenega obravnavanja zagotavlja tudi prvi odstavek 6. člena Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (Uradni list RS, št. 33/94, MP, št. 7/94 – EKČP).

² Več o tem glej A. Galič, Ustavno civilno procesno pravo, GV Založba, Ljubljana 2004, str. 188 do 191 in 398 do 401.

³ Tako na primer tudi Višje sodišče v Ljubljani v sklepu št. III Cp 1806/2000 z dne 14. 3. 2002: "Sklep o rubežu terjatve je nerazumljiv, ker terjatev, ki naj bi se zarubila, sploh ni določena (temelj, višina, zapadlost...)."

⁴ Tako Ustavno sodišče v odločbi Up-33/05 z dne 6. 3. 2008.

⁵ Okoliščina, da je senat ustavno pritožbo sprejel v obravnavo, namreč Ustavnemu sodišču ne preprečuje, da pri končnem odločanju samostojno preveri obstoj procesnih predpostavk (odločba Ustavnega sodišča št. Up-395/00 z dne 20. 2. 2003, Uradni list RS, št. 26/03).